

MAIMUȚA VINE SĂ-ȘI IA CRANIUL

transcript

Carte apărută cu sprijinul Fundației Mihail Prohorov,
în cadrul Programului pentru Sprijinirea Traducerilor
din Literatura Rusă.

Strada Ficțiunii

Mergi pe o stradă.

Cosmopolită. Straniu familiară. Cu miros de mare, de scorțișoară sau de cerneală. Trecătorii par manierați. Nonconformiști. Plini de umor. Ai căutat mereu strada asta. Paralelă cu modele. Perpendiculară pe modern. Nouă. Efervescentă. De tradiție bună. Cu seraiuri, *palazzo*-uri și hamace. Cu zgârie-nori și arcade. Cu clădiri invizibile. O stradă care se construiește pe măsură ce ți-o imaginezi.

Iată-l și pe omul cu umbrelă colorată, care știe drumul, dar se lasă purtat de suflul imaginației. Ghidul tău. Și, cum pe Strada Ficțiunii contează și plimbarea, nu doar destinația, dă mai întâi un tur.

Turul Clasic. Urmărește dreptunghiul colorat. Te vor acompania doar clasicii care au trecut testul timpului.

Turul Contemporan. Urmărește pătratul colorat. Te vor întâmpina autori care nu scriu neapărat pentru premii și vei descoperi debutanții chiar de la debut.

Turul Bestseller. Urmărește cercul colorat. Ești în rețea cu scriitori din cele mai fierbinți topuri ale lumii.

IURI DOMBROVSKI

Iuri Osipovici Dombrovski (1909-1978) a fost scriitorul rus care a suferit probabil cea mai lungă și mai dureroasă detenție în lagărele sovietice (aproape 18 ani). Scrierile sale au avut aceeași soartă ca ale lui Andrei Platonov, apărând la lumină integral abia după reformele inițiate de Mihail Gorbaciov în anii 1980. Unul dintre romanele sale, *Facultatea lucrurilor de prisos*, nu a văzut niciodată lumina tiparului în societățile comuniste. *Maimuța vine să-și ia craniul* a fost scris în timp ce autorul era exilat în Alma-Ata și, cu toate că a

fost publicat, s-au tipărit extrem de puține exemplare, iar Dombrovski a fost izolat de scriitorii contemporani.

Vocea autorului

„Nu trebuie să uităm de eroismul unor oameni care au mers până la capăt pentru a-și apăra convingerile.“

Iuri Dombrovski

IURI DOMBROVSKI

MAIMUȚA
VINE SĂ-ȘI IA CRANIUL

Traducere din limba rusă de
Antoaneta Olteanu

EDITURA ALLFA

<http://www.all.ro/maimuta-vine-sa-si-ia-craniul.html>

*Pentru Liubova Ilicina Krupnikova,
cu respect și recunoștință,
această carte din partea autorului.*

Prolog

Înainte de a trece la o prezentare detaliată a tot ce mi s-a întâmplat acum exact cincisprezece ani, în zilele ocupației, trebuie, măcar în două cuvinte, să mă refer la evenimentele care m-au impulsionat să mă apuc de scris. Dar, în primul rând, cine sunt eu? Mă cheamă Hans Messonier, am douăzeci și șapte de ani, în urmă cu doi ani am terminat cu medalie Școala superioară de științe juridice și până acum o săptămână am fost redactor la secția juridică a celui mai mare ziar din departamentul nostru. În mod formal sunt redactor și acum, dar despre asta o să vorbim mai târziu. În fiecare zi, timp de doi ani, de la douăsprezece la patru, am stat în birou, am examinat teancuri întregi de fotografii criminalistice, decupaje de ziar, rapoarte și procese-verbale ale poliției, pentru ca de trei ori pe lună să scriu articole ample pe diferite probleme. Desigur, trebuia să scriu despre orice – dragii mei compatrioți și contemporani sunt avizi de tot ce este neobișnuit și sângeros, tuturor le plac crimele enigmatice, de necrezut, spargerea unor seifuri, automobilele misterioase fără numere de înmatriculare sau faruri, și ar vrea să le dau, de exemplu, numai cazuri de paricid sau de profanare de cadavre.

Trebuie să spun că am avut noroc cu crimele. De exemplu, am avut una nu demult: o elevă de cincisprezece ani și-a împușcat tatăl ascunsă după fereastra ce dădea spre grădină, tată pe care, totuși, îl iubea foarte mult. L-a împușcat noaptea, când el se afla la birou, după ce-i trimisese la culcare pe toți ai casei și-și aștepta nerăbdător soția care se dusesse nu se știe unde; de fapt, atât el cât și fiica știau foarte bine unde și cu cine era mama; crima a fost înfăptuită chiar cu pistolul amantului mamei, ofițer în cadrul poliției criminalistice. După omor, fata a aruncat două cartușe

nefolosite în coșul cu lenjerie murdară, s-a dezbrăcat, s-a culcat și a fost trezită doar de sosirea poliției, chemată de mama ei. A fost un proces răsunător. Amantul și mama au fost executați, iar fata, moștenitoare a întregii averi, a fost lăsată în grija bunicii. Și, după ce a așteptat cam o jumătate de an, fata s-a prezentat la poliție și a mărturisit tot. Era o poveste senzațională, și tirajul ziarului nostru a ajuns chiar să se dubleze în zilele procesului. Iar fata dădea interviuri ample reporterilor, se fotografia în toate felurile și dădea autografe. A fost nevoie să angajăm un om special ca să urmărească toate întâmplările din timpul procesului. Zece zile n-am ieșit din tribunal în perioada aceea.

Ba ziarul a câștigat chiar mai bine de pe urma altui caz care a făcut înconjurul lumii. Într-unul dintre marile state au fost condamnați la moarte doi soți, fără niciun fel de dovadă, numai în urma depoziției unui singur martor, care era la rândul său arestat și aștepta să fie judecat în același caz. Fuseseră învinuiți în primul rând de spionaj, în al doilea rând de transmitere de documente militare strict secrete către un stat străin, și în al treilea rând de legături ascunse cu Europa de Răsărit, iar acest ultim punct fusese cel care lămurise întreg cazul, unul extrem de dificil și cu foarte puține dovezi. Era cât se poate de clar că actul de acuzare era cea mai vulgară făcătură polițienească, iar sentința – o răzbunare a celor de la conducerea guvernului la adresa unor oameni nedoriți, în care, nu se știe de ce, încetaseră să mai aibă încredere. Am tipărit în acele zile materiale ce ne veneau din toate părțile, ținând seama numai să ne încadrăm în numărul de rânduri.

Așa am lucrat vreme de doi ani. Apoi, dintr-odată, totul s-a prăbușit.

Iată cum s-a întâmplat.

Acum câteva zile, când mă întorceam de la redacție, am mers la oficiul poștal pe adresa căruia îmi primesc corespondența de mai bine de cinci ani. Când am intrat, fata care elibera corespondența mi-a strigat de la ghișeu:

— Astăzi nu sunt scrisori pentru *monsieur*, dar iată, se pare că aveți un mic pachet! Și s-a aplecat spre cutia cu pachete.

Între timp, a strigat-o cineva din camera vecină. Ea a răspuns bucuroasă:

— O clipă!

Apoi a lăsat pe masă tot ce avea în mână și a plecat repede.

În oficiul poștal nu era aproape nimeni, în afară de un bătrân zdrențaros, cu ochelari, care stătea în mijlocul camerei, la o masă pătată de cerneală, și citea o hârtiuță, pentru ca apoi, cu un scris mare, caligrafic, să scrie literă cu literă ceva pe un plic. Deși stăteau cu spatele, am simțit că sunt privit. M-am întors. Lângă ușă, așezat cu spatele la mine, se afla un domn bărbos, îmbrăcat într-o scurtă galbenă de piele, care cerceta orarul liniei aeriene Helsinki-Geneva-Neapole-Alexandria și nota ceva într-un carnet. În acel moment s-a întors și fata de la ghișeu, roșie toată la față, radioasă și, spunând veselă și puțin jenată „Scuzați-mă“, mi-a întins imediat pachetul. L-am luat și dădeam deja să plec când, în mod foarte clar, precis și acut, am simțit aceeași privire. M-am întors repede. Bătrânul citea plicul, ținându-l foarte departe de ochi și mișcându-și în tăcere buzele. Terminând de notat, bărbosul cu scurta galbenă a închis carnețelul, l-a băgat în buzunar și s-a întors spre ușă. M-am uitat pieziș la el, întrebându-mă cine ar putea să fie și, fără să-mi vină în minte vreun nume, am băgat pachetul în servietă și am pornit-o spre ușă. Și abia am făcut doi pași, că bărbosul s-a întors din nou cu spatele la mine. E foarte greu de stabilit în astfel de situații de ce și cum anume îți vine ceva în cap, dar eu am început deodată să fiu ferm convins că omul acela îmi urmărește fiecare mișcare, că în mod evident mă cunoaște și tocmai de aceea nu vrea să dea ochii cu mine. Repet, nu era un gând fugar, ci o convingere extrem de fermă, deși apărută din senin, așa încât nici eu nu știu cum de îmi trecuse prin minte. Și încă un lucru ciudat: sunt destui oameni onorabili, cu un nume nepătat, cărora nu ai ce să la reproșezi și care au început să-și evite cunoscuții după război și după arestări. După cum se vede, în astfel de situații cel mai înțelept este să lași impresia că nici tu nu l-ai remarcat pe nemernic și să treci mai departe. Și chiar așa făceam mereu. Dar de data asta m-am dus drept la bărbos și m-am oprit lângă el; imediat, a ridicat liniștit și foarte firesc mâna îmbrăcată într-o

mănușă neagră, strălucitoare, și a început să se frece la nas în așa fel încât și-a acoperit aproape toată fața. Stăteam așa, umăr la umăr, ne uitam la orar și tăceam. Asta a durat, probabil, cam o jumătate de minut, poate chiar mai mult, apoi bărbosul, fără să se preocupe cine se află alături de el, s-a întors, m-a ocolit cu calm și a pornit spre ieșire. Dar fata de la ghișeu, care, din cine știe ce motiv, îl reținuse, a strigat în urma lui :

— *Monsieur* Josselin, astăzi aveți și dumneavoastră ceva !

Era cât pe ce să-l apuc pe bărbos de cot. Josselin era numele unuia dintre cei mai vechi prieteni ai tatălui meu. Nu l-am mai prins în viață, a murit undeva în Occident, în timpul ocupației, dar la noi numele lui era rostit aproape în fiecare zi : „Ah, ce-ar fi spus Josselin dacă ar fi văzut asta ? Ah, ce păcat că Josselin a văzut aia, dar nu a văzut asta...”

În urma strigătului de la ghișeu, bărbatul s-a tulburat, ba chiar a vrut să se oprească o clipă, dar a strigat dintr-odată :

— Bine, bine, vin imediat ! Și a ieșit în fugă afară.

M-am năpustit după el și l-am văzut cu totul. Nu, desigur, nu era Josselin, așa de cunoscut mie după portret, dar m-a cuprins o senzație de parcă într-o străfulgerare de o clipă aș fi aflat ceva foarte apropiat mie, groaznic de cunoscut, dar uitat de foarte multă vreme. Așa se întâmplă uneori când ajungi într-un oraș străin și îți aduci aminte deodată că această casă, pe care n-ai văzut-o niciodată, această stradă total necunoscută, acest om străin care vine din direcția opusă, copacii, podul – într-un cuvânt, totul –, totul îți e cunoscut, l-ai mai văzut cândva în vis sau în copilărie, sau poate chiar mai devreme, înainte să te naști.

Așa se întâmplase și cu mine.

Necunoscutul mergea fără să se uite înapoi, cu pași mari și siguri, înalt, sever, drept, cu mâinile adâncite în buzunarul scurtei. La intersecție se afla un taxi, și el a ridicat mâna. În momentul acela, văzând că o să plece imediat și n-o să aflu, sau n-o să-mi amintesc niciodată cine este, am strigat „*Monsieur*, o clipă !” și atunci el, deja nemaiuitându-se în spate, s-a năpustit de-a dreptul în mașină.

Într-o clipă, deasupra taxiului se aprinse becuțelul roșu, în semn de „ocupat”, și mașina porni încet din loc. Acum deja nu

mai putea să-mi scape, nu avea unde. Stăteam unul în fața celui alt; un al treilea pe acea porțiune de stradă mai era numai un sergent de poliție îmbrăcat în pelerină, la postul lui de la colțul străzii. Atunci, silit de împrejurări, bărbosul își atinse ușor pălăria și mă întrebă rece:

— Ne cunoaștem, *monsieur*?

Îl recunoscu pe loc. Se schimbase mult, se bronzase, slăbise, îi crescuse o barbă deasă, stufoasă, de tip italian, care-i îndulcea foarte mult trăsăturile feței lungi, de pasăre răpitoare, cu liniile foarte ascuțite ale pomeților ce-mi amintiseră mereu de curburile unui instrument chirurgical; ochii cam tulburi, dar cu o privire exactă, puternică, sprâncenele care, deși îmbinate pe rădăcina nasului, erau, ca întotdeauna, tunse cu grijă, ca niște coarne sau aripi. În timp ce îi vorbeam și mă uitam la el, stătea foarte drept în fața mea, cu mâinile în buzunarele laterale ale scurtei, și mă privea în ochi. Pentru el era în mod clar o clipă hotărâtoare și, spre cinstea lui, trebuie să spun că, dacă o fi fost speriat sau tulburat, nu o arăta deloc. Îl întrebai:

— Acum ați devenit Josselin?

Voiam ca întrebarea să fie tăioasă și ironică, dar glasul mi se întrerupse, tremura și întrebam aproape în șoaptă.

El răspunse liniștit și simplu:

— Așa mi-e mai comod să-mi primesc corespondența la post-restant.

Eu tăceam, total tulburat, iar el spuse:

— Dar dacă aveți ceva împotriva acestui lucru, spuneți.

În momentul acela mi-a trecut prin minte un gând nebunesc: „Acum o să scoată revolverul, o să mă împuște în față și o să se furișeze într-o scară de bloc; doar domnii aceștia au studiat toate curțile interioare din oraș.“ Am dus involuntar mâna la buzunar. Atunci el întoarse capul și strigă:

— Domnule sergent, fiți amabil, veniți puțin aici! și scoase liniștit ambele mâini din buzunare.

Polițistul, un om mic, slăbuț cu niște mustăți *à la* Chaplin și o față pământie, trasă, își aranjă tocul armei și veni spre noi.

— Despre ce e vorba, domnilor? întrebă el bănuitor. Care e problema?

Fără să-și schimbe poziția, bărbosul duse două degete la pălărie.

— Vi-l prezint pe vechiul meu amic, cunoscutul ziarist Hans Messonnier.

Polițistul se uită încruntat spre mine, vrând parcă să verifice dacă într-adevăr eram cine spunea că sunt.

— Așadar, vă rog... Băgă mâna în buzunar, scoase portofelul, îl deschise și văzui un teanc mare de acte. Vă rog, priviți, repetă el blând, întinzându-i-le pe toate polițistului.

Dar acesta nu luă portofelul, ci rămase pe loc, așteptând explicații. În mod clar, faptul că mie îmi tremurau mâinile de emoție iar bărbosul stătea perfect liniștit îl tulbura.

— Și ce doriți de la acest domn? mă întrebă.

— Vreau, răspunsei, să-mi explice când și de ce a devenit Josselin.

— Adică, zâmbi bărbosul, eu înțeleg așa, domnule sergent: domnul Messonnier personal vrea să vă explice când și de ce am devenit Josselin.

Preț de o secundă, se lăsă tăcerea. Sergentul luă portofelul din mâinile bărbosului și se întoarse spre mine.

— Și totuși, despre ce este vorba? întrebă el nemulțumit. Ce aveți împotriva acestui domn?

— Păi este un gestapovist, spusei. A fost în casa noastră și l-a omorât pe tata.

Nici nu terminai de vorbit, că totul se schimbă instantaneu, polițistul înălțându-se parcă cu un cap. Cu o mișcare precisă, bruscă, băgă actele în buzunar și-i puse bărbosului mâna pe umăr.

— Să mergem până la poliția centrală, spuse el scurt. Hai, dă-i drumul!

Și scoase revolverul.

— Ei, nu, priviți mai întâi documentele, zâmbi moale și bonom bărbosul, fără să se miște din loc. Oricum sunt în mâinile dumneavoastră. Vă ia doar o clipă, eu nu mă duc nicăieri.

Deodată, polițistul atinse cu o mișcare rapidă, profesionistă, buzunarele scurtei bărbosului, apoi își trecu mâna peste pantalonii lui; după ce se convinge că nu are nimic asupra sa, deschise portofelul și se cufundă în el ca într-o carte de rugăciuni.

— Care ar fi numele acestui cetățean? întrebă el citind un document. Josselin?

— Îl cheamă Hardner, am început. El...

M-am oprit. Ce să spun? Cu ce cuvinte aş fi putut reda acum clădirea neagră, arsă, cu ferestrele sparte, uşa atârânănd într-o singură balama, felul în care scrâşneau mort sub picioare sticle crăpate de dogoare, reflectând imperceptibil lumina, în culorile curcubeului, cât de negru, uscat, fierbinte, ars era pământul blestemat din grădina noastră şi ce îngrozitoare era priveliştea celor două cadavre din casa noastră: unul, al tatei, acoperit cu un cearşaf, pe canapea, şi celălalt, pe jos, mic, chircit, cu craniul crăpat şi cu mâinile întinse; într-una dintre ele împietrise așa, ca înfîpt în palmă, un mic Browning liliachiu care mai apoi fusese smuls cu forţa. Toate acestea mi-au trecut într-o clipă prin faţa ochilor şi au dispărut din nou, lăsând în urmă numai durerea surdă şi greutatea din suflet. M-am uitat împietrit la bărbos şi simţeam că mi s-au blocat cuvintele în gâtlej.

În acest răstimp, poliţistul exclamă încet:

— Ei, așa e, corect: „Johann Hardner, născut în oraşul Dresda, în anul 1900.“ Uite, zise întinzându-mi buletinul lui Hardner. Deci nu e Josselin, ci Hardner?

Eram așa de tulburat, că nu răspunsei.

— Ei, şi atunci ce doriţi de la domnul acesta? întrebă mai rar poliţistul şi, fără să aştepte răspunsul meu, căută din nou în portofel. Uite, aici este o decizie a Ministerului Justiţiei referitoare la încetarea pedepsei lui Johann Hardner, deoarece condamnatul – în continuare citi de pe hârtie – „din motive de sănătate e incapabil să execute pedeapsa şi nu o va putea executa nici pe viitor.“ Dar uite – şi scoase o altă hârtie – procesul-verbal al comisiei medicale, uite actul, ei, şi așa mai departe. Dar, la drept vorbind, nu prea păreţi bolnav! spuse el deodată cu răutate şi ironie. Şi, e interesant, de ce suferiţi? Oare v-a lăsat inima? A?

Hardner tăcea.

— Şi pe cei pe care i-aţi împuşcat i-a lăsat inima, dar atunci nu prea acordaţi atenţie acestui lucru. Pofţiţi, vă rog, documentele.

Îi înapoie portofelul şi întrebă pe un ton grosolan:

— Și deci... zic, cu inima aveți neplăceri?

— Doar ați citit decizia medicilor, zâmbi politicos Hardner.

De fapt, se ținea foarte bine, nu era tulburat, nu se grăbea să plece, nu zâmbea, ci pur și simplu stătea și dădea explicații.

— Decizia medicilor, spuse ostil sergentul, ca și cum l-ar fi înjurat, și-i smulse din mână portofelul. Ia mai dați-mi-l o dată să mă uit pe decizia asta a medicilor. „Pierderi dese de cunoștință, convulsii de tip epileptic, dureri de cap în regiunea occipitală și stări de vomă.“ În regiunea occipitală! Probabil, când vă îndeplineați obligațiile de serviciu, vă apucau durerile în regiunea occipitală?

Am tresărit. Așa deci, de asta s-a dovedit „incapabil“ să execute pedeapsa. Hanka l-a scăpat de spânzurătoare, a tras de la zece metri distanță și totuși nu l-a omorât. De parcă nu aveam puterea să-mi îndepărtez privirea, mă uitam la barba castanie, la ochii cenușii și calmi, dar nu vedeam asta, ci îl vedeam pe el, în urmă cu cincisprezece ani, moale ca o cârpă și plin de sânge, cum era scos din birou de gărzile care tropăiau, speriate de moarte, și chiar în fața mesei, pe covor, într-o baltă de sânge neagră, se afla un om mic cu craniul spart și cu un Browning în pumnul strâns tare, cu furie.

— De aceea ați fost eliberat? întrebai eu aiurit.

Deodată, polițistul se uită la mine cu atenție, îi dădu repede documentele lui Hardner și ordonă:

— Plecați!

Gestapovistul puse portofelul în buzunar și ne spuse:

— Acum mă duc la poștă, iar dumneavoastră între timp mai gândiți-vă. Ies imediat.

Și atunci m-a cuprins o furie groaznic de neputincioasă, care m-a înfierbântat așa de tare, că nici nu mai țin minte cum am sărit la el și l-am apucat de guler. Încă o clipă și i-aș fi dat un pumn în falcă, dar el nu a făcut decât să își retragă puțin capul și, ușor dar ferm, să îmi prindă mâna din zbor.

— Ce impetuos mai sunteți! spuse el aproape binevoitor. Și mai sunteți și jurnalist. Oare poți demonstra ceva cu pumnul? Ia citiți-vă propriile foiletoane!

— Ei, ia nu mai vorbiți aiurea! i-o tăie polițistul. Ce pumn? Nu v-a atins nimeni, sunt martor la asta.

— Dar ce spuneți, ce spuneți, sergent! Își desfăcu Hardner mâinile cu amabilitate. Oare eu am vreo pretenție? La revedere!

Porni, apoi se opri.

— Dar vă spun numai două vorbe la despărțire, domnule Messonier. Doar sunteți jurist, uite, tot timpul vă citesc cu mare plăcere articolele, foarte interesante. Nu vă e oare clar că dacă acum zece ani am fost judecat și condamnat, asta a fost numai pentru că niște oameni din unele cercuri extrem de respectabile au considerat că se vor simți mai liniștiți dacă, în loc să mă duc cu jalba prin Paris sau Berlin, o să stau în spatele gratiilor? Și dacă m-au eliberat, a fost din nou pentru că aceleași cercuri, care dispun de autoritate și respect în cel mai înalt grad, au decis că, pentru liniștea lor, acum trebuie să mă plimb liber, chiar prin Berlin sau Paris, nu să stau în spatele gratiilor. Asta e tot! La revedere!

Ce-mi mai rămânea de făcut? Înțelegea și știa tot. Știa unde sunt, știa ce fac, unde lucrez, eu însă nu știam nimic despre el, nu știusem nici măcar că este un cetățean cu aceleași drepturi ca mine. Deodată, se întoarse cu spatele la noi și se îndreptă către clădirea poștei, după scrisorile pe care le primise pe numele lui Josselin, mort de mâna lui. Desigur, acum nici nu se mai jena să le ia. Noi, eu și sergentul, parcă l-am fi pus în legalitate. Ne-am legat de el pentru a-l distruge, dar el ne-a demonstrat pe loc că nu facem două parale pe lângă el, așa că de ce să se mai jeneze de noi?

Plecă, și noi rămăserăm în tăcere preț de un minut.

— V-ați tulburat foarte tare din cauza lui, spuse sergentul. Uite, ați pălit. Deci într-adevăr v-a făcut zile fripte, ticălosul.

Tăceam.

— Dar vă înțeleg, continuă el, coborând vocea. Și eu am fost prizonier și știu cât de amară e pâinea pe la ei. Spuneți că e anchetator la Gestapo?

— Nu, spusei, șef.

— Ai, ai, ai! exclamă sergentul, plescăind din limbă. Are și o privire de lup. Și, deci, a interogat pe cineva dintre ai dumneavoastră?

Continuam să tac.

— Da, spuse polițistul, uitându-se spre ușa poștei, și, priviți, e repus total în drepturi, are din nou bani și poziție.

Oftă.

— Câte se mai fac, câte se mai fac pe lume, nici măcar nu-ți dai seama! E bolnav! zâmbi el.

— Păi așa bolnavi...

Din oficiul poștal ieși Hardner și, fără să se uite la noi, o porni agale pe stradă, cu pas egal. Ajunse la răspântie, ridică mâna, opri un taxi și se urcă în el. Polițistul se uită în urma lui până ce mașina dispăru după colțul străzii și apoi se întoarse deodată spre mine.

— Ascultați, strigă el extrem de tulburat, dar dacă ne-a păcălit? Dacă hârtiile sunt, poate, contrafăcute, a? Într-un buzunar are documente pe numele de Hardner, iar în altul, pentru Josselin... Ia stați puțin, eu...

Și schiță gestul de a da fuga după colțul străzii, spre telefonul poliției.

— Lăsați, spusei eu, apucându-l de mână. Lăsați! Fiți liniștit, totul e în ordine la el. Și numele, și serviciul. Numai la noi tot timpul există ceva care nu e în ordine, dar la el totul e în ordine deplină.

În noaptea acelei zile stăteam în cabinetul meu și mă gândeam. Pusese stăpânire pe mine un gând și nu puteam nicicum să scap de el, când, deodată, sună telefonul.

Când ridicai receptorul, recunoscu imediat vocea șefului meu:

— Alo, Hans? Ce faceți acum?

Faptul că șeful mă suna așa de târziu, la douăsprezece noaptea, nu mă uimea în mod deosebit. Bătrânul mă iubea și mă suna la orice oră, când avea nevoie de vreo informație. Dar apelul acela m-a pus în gardă. Doar ne despărțiserăm la redacție cu numai patru ore în urmă. Fusese chemat undeva și chiar țin minte cuvintele cu care ne luaserăm rămas-bun la plecare. Mă întrebasese dacă am terminat articolul despre discuțiile din Parlament. Era vorba despre o lege din secolul al XIV-lea care pedepsea

persoanele care se uitau din stradă în casele altora. Băiatul căruia, pentru prima oară în patru sute de ani, îi fusese adusă această acuzație ciudată fusese condamnat în mod convențional la două săptămâni de detenție; și cu aceasta cazul s-ar fi închis, dar ziarele de stânga începuseră să vorbească despre judecătorii cu peruci pudrate care se țineau cu dinții de niște reguli medievale, și cazul fusese mutat la a doua instanță, iar apoi și la a treia, adică la Curtea Supremă. Ziarul nostru inclusese și el un articol amplu despre legile arbaletelor și ale arcului, care încă funcționează în secolul motoarelor atomice. Atunci, partea cealaltă, de extremă dreapta, remarcase: „Dacă sunteți așa de tare împotriva a tot ce este vechi, atunci de ce vă țineți cu dinții de formula medievală «Casa mea e fortăreața mea»? De ce să nu fie dată și ea la arhivă, ca extrem de învechită și nemaicorespunzând condițiilor concrete ale lumii contemporane? Că doar așa e obiceiul – cum se face o percheziție în redacția unei reviste de stânga sau un arest nocturn, cum încep toți să strige în gura mare: «Săriți, ne-a fost încălcată inviolabilitatea domiciliului!» Fiți logici deci, domnilor opozanți!“ Noi am răspuns și așa a început discuția... Și despre toate acestea trebuia să scriu eu un articol savant, în care să fac referire la diverse legiferări și precedente, precum și la practica judiciară. Tocmai despre asta vorbisem cu șeful la ultima întâlnire de la redacție. Mă întrebasese atunci dacă articolul e gata și eu răspusesem că o să fie gata dimineață. El îmi spusese: „Ei, mă bazez pe dumneavoastră, Hans. Loviți-i cum se cuvine, să le sară toată pudra din perucile alea!“ Și cu asta ne despărțiserăm. Și iată că noaptea m-a sunat din nou, să mă întrebe nu dacă este gata articolul comandat, ci ce fac eu în momentul acela. I-am răspuns că mă odihnesc.

El a început să râdă și a exclamat:

— Și, desigur, nu singur!

Am spus că sunt singur, mereu eram singur la ora aceea, și atunci el repede, aproape tăindu-mi vorba, a zis că, dacă e așa, o să treacă pe la mine pentru cinci minute, și ar fi bine dacă atunci aș fi cu adevărat singur, pentru că trebuie să stăm puțin de vorbă. Am repetat că sunt singur și, după ce am lăsat manuscrisul deoparte, m-am pus pe așteptat.

A venit peste exact cinci minute, așadar mă sunase de undeva de alături, și când l-am văzut mi-am dat seama că nu degeaba tonul îi era așa de pripit și de iute, iar râsul așa de nefiresc. Bătrânul venise cu o discuție serioasă. Totuși, oricum ar fi fost, când a intrat în cameră, imediat a început să se strâmbe.

Cu o grație de elefant, începu să facă glume despre pernuțele aflate pe canapea: „Cine le-a aruncat? Dar oare nu se ascunde cineva în camera de alături?” Apoi spuse că neapărat o să mă însoare, că la vârsta mea el avea deja un fiu. Și deodată îi dădu drumul:

— Hans, oare știți că, printre altele, am avut acum o discuție foarte serioasă la ziarul nostru?

În clipa aceea am început să zâmbesc. Bătrânul nu putea deloc s-o facă pe șmecherul. Îl întrebai de-a dreptul:

— Și vi s-a spus ceva despre mine?

Se încruntă de parcă l-ar fi durut ceva. Îl dădusem peste cap, el nu putea așa, avea nevoie de elan, de distanță; numai în momentul în care trecea la atacul deschis, frontal, devenea grosolan, ba chiar cinic, mult mai cinic decât o impuneau circumstanțele dialogului. De aceea îmi răspunse înciudat:

— Nu, despre dumneavoastră nimic! Apoi întrebă imediat: Dar articolul dumneavoastră e gata? Pot să mă uit pe el?

Îi răspunsei că nu, abia a doua zi dimineața urma să fie trimis la tipografie.

— Păi ce, tocmai despre el a fost vorba?

— Ei, nu, nu! dădu el repede din mâini. Începu să meargă tulburat prin cameră. Ei, ce zăpușeală e la dumneavoastră! Îmi dați voie să deschid fereștră?

Se chinui aproape un minut la fereastră, iar când se întoarse era din nou senin, binevoitor și liniștit.

— Problema e că voiam să văd articolul acesta înainte de a fi predat la tipografie, spuse în cele din urmă amabil, dar ferm. Desigur, dacă îmi permiteți.

În acel moment, eu am început să mă comport altfel decât ar fi trebuit, adică pur și simplu i-am întins manuscrisul. El aștepta de la mine întrebări arzătoare, nedumeriri și nemulțumiri, iar faptul că luasem pur și simplu manuscrisul și i-l dădusem îl